

Eesti Semiootika Seltsi 2010. aasta tegevusaruanne

27.12.2010

Eesti Semiootika Selts

Assotsieerunud Eesti Teaduste Akadeemiaga
22.12.2010

Asutatud: 1998

Liikmeid: 60

Aadress: Tiigi 78-312, Tartu

Esimees: Peeter Torop, tel 7 376 155, peeter.torop@ut.ee

Aasesimees: Timo Maran, Timo.Maran@ut.ee

Eesti Semiootika Seltsi (ESS) 2010. a. tegevus hõlmas nii igaaastaste kui ühekordsete ürituste korraldamist, välja anti ESSi ajakiri *Acta Semiotica Estica* seitsmes number, tunnustati 2009. a. parima semiootika-alase artikli autorit, peeti regulaarseid juhatuse koosolekuid ning seltsi üldkoosolek. Samuti valiti 30. aprilli üldkogul ESSile uus juhatuse.

2010. aastal korraldas ESS kokku neli konverentsi ja seminari. Mõned neist olid mõeldud laiemale publikule, teised keskendusid semiootika kitsamatele küsimustele ja probleemidele.

Aasta esimene üritus '**Noored haritlased mas(end)u(se) vastu : mida suudavad sotsiaal- ja humanitaarteadused?**' korraldati Tallinnas, Solarise Apollo raamatupoes 19. märtsil. Üritus toimus avatud arutelufuormina, kus noored teadlased ning ettevõtjad jagasid oma mõtteid sotsiaalse ning majanduskriisi tagamaadest ning arutlesid teadlaste rolli üle sarnaste olukordade ennetamisel ning lahendamisel. Seminaril pidasid ettekanded Leenu Nigu, Luukas Ilves, Marit Rebane ja Martin Lään. Üritus oli jagatud kolme temaatilisse ossa. Esimeses sessioonis vaadeldi, kuidas tõlgendatakse kriisiilminguid eri teadusdistsipliinides. Teises seminariosas arutleti, millised on sotsiaalteadlaste võimalused reageerida sotsiaalsetele muutustele. Kolmas sessioon jätkas teises osas tõstatatud arutelu, küsides, kas (sotsiaal)teadlased peaksid aktiivsemalt oma uurimustulemustest lähtudes ühiskondlikesse protsessidesse sekkuma.

Teise üritusena korraldas ESS XI semiootika kevadkooli '**Objekt: Subjekt**'. Kevadkool toimus 15.-16. mail Kopra talus Viljandimaal. Semiootika kevadkool jätkab 1999. aastal üliõpilaste initsiatiivil alguse saanud sügiskoolide traditsiooni, mis on inspireeritud kuulsatest Tartu-Moskva semiootikakoolkonna Kääriku suvekoolidest. Selle aasta kevadkoolis uuriti, millist tähendust kannab "subjekti" mõiste eri teaduste ning uurimissuundade jaoks. Kevadkooli esimesel päeval esinesid Marina Grišakova, Mihhail Lotman, Riin Magnus, Tiina-Ann Kirss, Kiwa, Sven Vabar ja Roy Strider. Teisel päeval jätkati aruteludega.

Kolmas seminar '**Semiootik vastutab**' toimus 27. mail Riigikohtu koolituskeskuse konverentsisaalis. Seminar "Semiootik vastutab" jätkas Eesti Semiootika Seltsi kevadiste rakendussemiootika seminaride traditsiooni. Varem on samas sarjas aset leidnud "Semiootik töötab" (2006) ja "Semiootik õpetab" (2007). Ühepäevane seminar võttis

vaatluse alla semiootikute distsiplinaarse vastutusega seotud küsimused. Teistest enam lahati ekspertiiside eetilisi ja praktilisi tahke. Seminaril peeti neli ettekannet (kõnelejateks Igor Gräzin, Liina Kanger, Peeter Torop ja Kaie Kotov). Ettekannetele järgnes semiootiku tööalase vastutuse eri tahke lahkav arutelu. Lisaks semiootikutele ning teiste akadeemiliste distsipliinide esindajatele võtsid seminari arutelust osa ka semiootiliste ekspertiiside tellijad. Seminari lõpudiskussiooni keskmesse tõusid järgmised küsimused: mida oodatakse semiootiliselt ekspertiisilt; kuidas peaks semiootik ootustele vastama ning mis on sellise semiootika rakendamise tulu ühiskonnale?

26.-27. novembril korraldas ESS koos TÜ semiootika osakonnaga rahvusvahelise konverentsi **‘Kultuur vahendamises: totaalne tõlge, komplementaarsed vaatepunktid’**, mis oli pühendatud prof. Peeter Toropi 60. sünnipäevale. Konverentsi keskseks märksõnaks oli ‘vahendamine’ kui katusermin, mis hõlmab väga erinevaid infotöötlemise ja -vahetuse vorme kultuuris. Konverentsi ettekanded hõlmasid valdkondi ja teemasid, mis on seotud kultuurilise vahendamisega: kultuurisemiootika ja kultuuriteooria, tõlkesemiootika ja intersemiootilised protsessid kultuuris, kirjandus ja kirjanduslugu, autokommunikatsiooni eriliigid, samuti teaduslugu ja selle sees kultuurisemiootika ajaloo, nagu ka tõlkeloo probleemid. Kahel päeval peeti kokku 24 ettekannet.

Erinevate ESSi ürituste korralduse ühtlustamiseks ning korraldajate töö lihtsustamiseks koostas ESSi juhatus sel aastal projektijuhendi. Juhend sisaldab soovitusi projektide finants- ning korraldusliku poole läbiviimisel. Seda jagatakse soovitusliku materjalina tulevastele seminaride korraldajatele.

2010. a. anti välja ka ESSi ajakirja *Acta Semiotica Estica* seitsmes number. Ajakirjas on kokku 12 artiklit, lisaks sektsioonid ‘Kroonika’ ja ‘Märkamisi’. Seitsmenda numbriga avaartiklis jätkub kolme autori (Maria-Kristiina Lotmani, Mihhail Lotmani, Rebekka Lotmani) ühistööna autometakirjelduslike nähtuste uurimine. Krista Keeduse artikkel käsitleb Karl Ristikivi loomingut, jälgides, kuidas on teostunud autori soov struktureerida oma ajalooliste romaanide tsüklit gooti katedraali eeskujul. Katre Kikas uurib rahvaluulekoguja Hans Anton Schulzi muistsetele eesti raamatutele pühendatud lugusid. Ott Heinapuu võtab vaatluse alla püha ehk Taara tammiku kui ühe eesti rahvusdiskursuses domineeriva motiivi ning näitab selle paradoksaalseid seoseid õhtumaise ja kohaliku kultuuriga. Rahvuskultuuri konstrueerimist looduse kaudu käsitleb ka Mart Kuldkepp, vaadeldes “looduse ja kultuuri” ühtepõimumist Islandi rahvuslikus diskursuses. Maarja Saldre artikli fookuses on tühiranna kujund Mati Undi samanimelises lühiromaanis ning selle ainetel valminud Veiko Õunpuu filmis ja Ingomar Vihmari lavastuses. Jaanus Kaasik kirjeldab filmi keskkondi modelleerivat filmikeelt ja pakub välja keskkondade viieosalise jaotuse. Priit Põhjala artikkel räägib eestikeelsete reklaamide sõnavarast ja selle toimimisest. Mari-Liis Madissoni uurimus käsitleb hirmu verbaliseerimist seagripi-juhtumi näitel, Andres Kurismaa loob abduktsiooni ja mitmekeelsuse mõistete abil seoseid semiootika ja psühhiaatria valdkondade vahel. Silver Rattasepp argumenteerib suurt hulka tänapäeva filosoofiat ja kultuuriteadusi läbiva dualistliku maailmapildi vastu. Margus Ott arutleb inimese ja keskkonna suhete üle, lähtudes mõningatest Jakob von Uexküll ja Jean-Paul Sartre’i mõistetest, mille abil saab mõelda loodust ja selle liikmeid omaenese vaatepunkti omavatena, nii et nad “vaatavad” üksteist ja meid, inimesi. Rubriik „Märkamisi“ sisaldab ülevaateid Tartu–Moskva semiootikakoolkonna liikmete Aleksandr Pjatigorski, Juri Levini ning Linnart Mälli elust

ja loomingust, A. Pjatigorski arutlust semiootika teoreetilistest eeldustest ning Roman Jakobsoni artiklit tõlkimise keelelistest aspektidest. Kaj Sand-Jenseni artikkel jagab ironilises võtmes juhiseid, kuidas kirjutada igavat teadusteksti. Tiit Kuuskmäe ja Kristiina Omri annavad ülevaate Tallinnas toimunud avalikust arutelust “Noored haritlased mas(end)u(se) vastu: mida suudavad sotsiaal- ja humanitaarteadused?”. Ajakirjanumbrist ei puudu ka traditsiooniline „Kroonika“ rubriik, samuti põhiosa artiklite ingliskeelsed resümeed.

Vastavalt ESSi auhinnastatuudile anti sel aastal esmakordselt välja preemia parima eelmise aasta semiootika-alase artikli eest. Preemia laureaat tehti teatavaks ESSi üldkoosolekul 30 aprillil. Preemia pälvis Priit Põhjala artikli eest "Arutlus keelemärgi arbitraarsuse üle" (Akadeemia 11 / 2009). Auhinna laureaat pidas seltsi üldkoosolekul ka loengu “Kolm Saussure’i”.

ESSile valiti seltsi üldkoosolekul 30. aprillil uus juhatus, mille koosseisu kuuluvad Riin Magnus, Timo Maran, Priit Põhjala, Peeter Torop, Katre Väli.